

Statsminister Jan P. Syse
Høyres gruppekonferanse
9.1.90

TARIFFOPPGJØR OG ARBEIDSMARKED

Norge legger nå to år med lønnslov bak seg. Denne gang må partene gjennom frie forhandlinger bli enige om lønns-fastsettelsen. Denne friheten legger et stort ansvar på partene, og ingen kan ta det fra dem. Situasjonen med 150 000 arbeidsløse krever et moderat tariffoppgjør.

Mange krever at Regjeringen skal "bidra" til oppgjøret. Jeg merker meg at rådene om hvilke bidrag som skal gis er høyst ulike, og at de samme parter heller ikke krever det samme hele tiden. Men det finnes normalt ingen grunn til at Regjeringen skal gå inn som en tredje part i forhandlingene mellom de to uavhengige parter, arbeidstagerne og arbeidsgiverne.

Regjeringen har allerede lagt vektige bidrag i bordet: Den mest omfattende satsing mot ledigheten noensinne og de største personskattelettelsene som har vært gitt noe enkelt år på svært lang tid. Til sist: Et samlet sett forsvarlig stramt budsjett som kan sikre en gunstig pris- og renteutvikling.

Det viser at Regjeringen føler hovedansvaret for sysselsettingen og for å tilrettelegge for et moderat oppgjør. Partenes bidrag for å redusere ledigheten er å realisere et slikt oppgjør.

Det knytter seg to problemer til Staten som ekstra deltager i lønnsoppgjøret. Det ene er at man treffer beslutninger gjennom tariffoppgjøret som rettelig

tilligger Stortinget. Det annet er at Statens "bidrag" får lønnsoppgjøret til å se billigere ut, mens det i virkeligheten blir dyrere. "Kleppe-pakkene" virket slik - de pøste mer penger ut i økonomien, øket prispresset, tvang frem nye lønnskrav og svekket konkurranseevnen.

Dette kan ikke være Statens og Regjeringens oppgave. Vår oppgave skal være å føre en samlet politikk som skaper størst mulig stabilitet i økonomien og forbedrer mulighetene for ny vekst. Dette er selve siktemålet for Regjeringens økonomiske politikk, det er en slik politikk vi har ført siden vi tiltrådte, og som vi vil fortsette med også etter tariffoppgjøret.

LO's leder Yngve Hågensen kritiserer oss for dette. "Det er ikke en statsminister verdig å overlate til partene i arbeidslivet å løse landets største problem", sier han. Men vi har ikke bedt partene om å løse problemet med arbeidsløshet. Men vi har bedt dem gi sitt bidrag. Og hva vi har bedt om er ikke mer enn moderasjon. Vi ber bare om lønnskrav og lønnsrevisjoner som norsk økonomi kan leve med, istedenfor tillegg som sprenger de økonomiske rammene. Og vi retter denne henstillingen til alle, ikke bare til LO.

Jeg synes oppriktig talt at moderasjon er et håndslag som 150 000 arbeidsløse har rett til å kreve av oss som er i arbeide.

Kravene om spesielle "tiltak" fra Regjeringens side går dels på rammene for tariffoppgjøret. Dels går de på situasjonen i arbeidsmarkedet. Arbeiderbladet sier at Hågensen mener at Regjeringen ikke gjør nok, men vil selv ikke konkretisere hva den bør gjøre.

Selv vil jeg gjerne si noe om hva vi gjør.

Først må jeg bare få peke på at det ikke er vår Regjering som har skapt den høye arbeidsløsheten i

Norge. Ledigheten vokste til rekordnivå under Arbeiderparti-regjeringen, særlig fra 1987 til 1989. Vi har arvet problemet, ikke skapt det.

Hågensen og jeg er enige om at høy ledighet er et stort problem, og at det er en hovedoppgave å få arbeidsløsheten ned. Men at ledigheten er høy og hårdnakket kan jo ikke være noe argument for å skjerpe tonen og bli skarpere i lønnskravene fra dem som har arbeid. Derimot er det et argument for større moderasjon.

Oppgaven er å skape flere arbeidsplasser - lønnsomme, varige arbeidsplasser. Det forutsetter at vi ikke gjør det stadig dyrere å produsere i Norge enn i andre land. De forutsetter et tiltaksklima - dvs at bedrifter tenker på nye investeringer og at tilstrekkelig mange nordmenn tenker på å etablere nye bedrifter. At vi er dyktige på de områder vi satser på. At vi har tillit til fremtiden, og at våre kunder har tillit til oss.

Målet for Regjeringens innsats er å bygge opp under alle disse forutsetningene. Regjeringens samlede økonomiske politikk skal legge grunnlag for moderate lønnstillegg, lav prisvekst og moderat rentenivå. De to siste faktorene vil ha stor betydning for det klima vårens lønnsforhandling vil foregå i.

Omlægningen av statsbudsjettet for 1990 er derfor det viktigste bidraget hittil. Vi strammet inn den forrige regjeringens opplegg med 3 milliarder kroner. Dermed reduerte vi faren for svekkelse av kronekursen, generell rentestigning og økt prisvekst.

Vi har sagt fra - og fått vedtatt - at vi vil føre en stram økonomisk politikk også i fortsettelsen. Offentlige utgifter skal stige mindre enn nasjonalinntekten. Tilleggsbevilgninger skal dekkes inn. Det øker mulighetene for en moderat lønns- og prisutvikling og renteutvikling: Partene i arbeidslivet vet hva de kan

holde seg til. Aktørene i valuta- og pengemarkedet ser stabilitet fremfor uro. Det vil gi gode resultater - for alle.

Vi senker skattene, særlig overtidskatten på inntekt. Vi har sagt fra at vi vil redusere den ytterligere. Å senke skattetrykk og skattesatser er en håndsrekning til næringslivet og en stimulans til ekstra arbeidsinnsats. Det blir dermed bidrag til å få flere hender i arbeid.

(Men vi forventer at de som får mest i skattelettelse krever tilsvarende mindre i lønnstillegg. Det har vi også grunn til. Lønnsforhandlinger dreier seg jo om den kjøpekraft man har i behold etter at skatten er betalt.) Jeg legger merke til at AF's leder påpeker at skattelettelsene har gjort lønnsoppgjøret lettere. Det bør de gjøre.

Hvem skaper de nye arbeidsplassene som trengs? De må komme i privat virksomhet. Når den offentlige sektoren allerede er blitt for stor, slik den er i Norge, kan ikke stat og kommuner ansette enda flere. Da ville vi bare havne i nye økonomiske problemer, som ville gjøre arbeidsløsheten enda mer problematisk. Den blindveien kan vi ikke gå.

Et moderat tariffoppgjør er ikke selve nøkkelen til øket sysselsetting, det er bare et enkelt ledd - et viktig ledd. Det er mye som skal gjøres, og det meste er langsiktig: Oppbygging av kompetanse - en bedre skole, en bedre organisert forskning, bedre bedriftsopplæring, en offensiv markedspolitik, effektivisering av offentlig sektor, forenkling og liberalisering, et lavere skattenivå - alt dette er arbeid for Regjeringen som strekker seg langt utover et enkelt tariffoppgjør.

Heller ikke arbeidsmarkedspolitikken kan utformes bare for å påvirke klimaet rundt lønnsforhandlingene. Vi har hatt altfor mye av denslags kortsiktige tiltak som ikke har løst problemer, bare fått dem til å de penere ut en kort stund.

Det er klart at virkemidlene i arbeidsmarkedet må justeres hele tiden, i lys av utviklingen og de erfaringer vi høster. Men heller ikke her kan vi bevilge oss bort fra problemene ved å sprengne rammene. De forandringer som foretas må skje ved omlegninger og forskyvninger innenfor eksisterende rammer. Slike justeringer foretar vi fortløpende.

Det samme må for øvrig gjelde for kommunene. Kommunenes Sentralforbund har nettopp foreslått at det opprettes 10 000 nye elevplasser, i lys av det vanskelige arbeidsmarkedet. Et slikt tiltak vil utgjøre en meget liten del av kommunenes samlede budsjetter på 120 milliarder kroner. Hvis KS finner det riktig å omdisponere budsjettene, for å rydde plass innenfor rammene til flere skoleplasser, vil Regjeringen stille seg positivt til det.